

Wijzer met sociale media

Handreiking voor jeugdhulpverlening over online seksueel grensoverschrijdend gedrag

Mei 2014

nu is het genoeg.

Colofon

Wijzer met sociale media, online seksueel grensoverschrijdend gedrag jeugd
Handreiking jeugdhulpverlening

Dit is een uitgave van het Steunpunt Huiselijk Geweld Hollands Midden

Postadres:	Postbus 121, 2300 AC Leiden
Contactpersoon:	Elizabeth Hamelinck (ehamelinck@ggdhm.nl)
Datum:	Mei 2014
Publicatienummer:	U14063
Auteur:	Eliane Groenendijk (www.mediaswitch.info) M.m.v. Kelly de Vries (kellydevries.nl)
Eindredactie en opmaak:	Steunpunt Huiselijk Geweld Hollands Midden

Te bestellen via infodocu@ggdhm.nl o.v.v het publicatienummer

Inhoudsopgave

INLEIDING	5
1. INTERNET: HET LEEFGEBIED VAN JONGEREN.....	6
SOCIALE MEDIA	6
OUDERLIJK TOEZICHT	6
MEDIAWIJSHEID: EEN MUST	6
2. ONLINE SEKSUEEL GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG	7
ONLINE SEKSUEEL RISICOGEDRAG	7
VERSCHILLEN JONGENS EN MEISJES.....	8
RISICOGROEPEN	8
TERMINOLOGIE	8
<i>Sexting</i>	8
<i>Grooming</i>	9
<i>Bezemen</i>	9
3. IN GESPREK MET JONGEREN	10
MEDIAOPVOEDING = SEKSUELE OPVOEDING	10
<i>Verliefd op internet</i>	10
<i>Denk na voordat je iets post!</i>	11
<i>In gesprek met jongeren</i>	11
<i>Meer tips:</i>	12
4. ONLINE CONTACT MET CLIËNTEN	13
SIGNALEREN EN BEGELEIDEN	13
VEILIG CONTACT MET CLIËNTEN ONLINE	13
<i>Wet op Bescherming van persoonsgegevens</i>	13
<i>Facebook</i>	13
<i>Whatsapp</i>	14
<i>Online privacy</i>	14
5. JEUGD, SEKS & MEDIA IN DE OUDERBEGELEIDING	15
OUDERBEGELEIDING	15
ONLINE INFORMATIE.....	15
6. MEER INFORMATIE	17
WEBSITES	17
LESSEN EN METHODIEKEN (EEN SELECTIE):.....	17
BRONNEN	19

Inleiding

Jeugd en sociale media zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Sterker nog: Nederlandse kinderen staan bovenaan in vergelijking tot andere kinderen in Europa: 70% van de kinderen tussen 9 en 12 jaar heeft een profiel op een sociaal netwerk. Bijna alle jongeren in Nederland zijn actief op sociale media: 93% van de 12- tot 18-jarigen en 98% van de 18- tot 25-jarigen.

Jeugdhulpverleners krijgen steeds vaker te maken met het online (seksueel) risicogedrag van hun cliënten. De vele vragen over deze lastige materie waren voor het Steunpunt Huiselijk Geweld aanleiding tot schrijven van een handreiking voor die specifieke professie. Gaandeweg bleek echter dat de informatie evengoed bruikbaar is voor een ieder die jeugd opvoedt dan wel begeleidt.

De generatie kinderen en jongeren die nu opgroeit wordt ook wel de *WIFI-generatie* genoemd. Deze generatie kent geen wereld zonder internet. Ze zijn 24 uur per dag online, waar, wanneer en met wie ze maar willen. Ze zijn actief op sociale media, online platforms en in chatrooms en delen de hele dag door informatie, foto's en filmpjes. Met de komst van de smartphone is het ouderlijk toezicht op het internetgebruik weggevallen.

Naast cyberpesten, gameverslaving, *social media stress* en problemen met online privacy is online seksueel grensoverschrijdend gedrag één van de schaduwkanten van het digitale tijdperk.

Het lastige van dit gedrag is dat experimenteren met seksualiteit bij opgroeien hoort. Met de lancering van sociale media zijn er nieuwe experimenteerpodia bijgekomen. Online flirten, webcams en chatten over seks kunnen voor jongeren leuk, leerzaam en spannend zijn.

Maar de grens van wat wel of niet door de beugel kan en wat normaal of niet normaal is, kan ook online soms erg onduidelijk zijn.

Deze handleiding biedt u informatie over online seksueel grensoverschrijdend gedrag en tips en adviezen ten behoeve van de online communicatie met jeugdige cliënten. Begrippen als 'mediawijsheid' en 'sociale media' worden gedefinieerd. Daarnaast geven we u handvatten voor de ouderbegeleiding van uw instelling. Tot slot vindt u een beknopte lijst met websites, lessen en werkvormen.

1. Internet: het leefgebied van jongeren

Internet en sociale media zijn niet meer weg te denken uit het dagelijks leven. We *Googlen*, *Whatsappen* en *Facebooken* wat met elkaar af. In Nederland hebben bijna alle jongeren toegang tot internet, zowel thuis als buitenshuis. Hebben basisschoolkinderen vaak nog een mobieltje zonder internet, op het voortgezet onderwijs heeft het merendeel van de scholieren een smartphone. Met de komst van mobiel internet zijn we 24 uur per dag online, waar, wanneer en met wie we maar willen, onafhankelijk van tijd en plaats. De offline wereld, die door volwassenen vaak nog 'de echte wereld' wordt genoemd, loopt voor de jeugd moeiteloos over in de online leefwereld. Voor opvoeders en professionals is het goed om te beseffen dat internet voor hen net zo vanzelfsprekend en belangrijk is als zuurstof.

Sociale media

Sociale media zijn alle internettoepassingen waarop je met anderen contact kunt hebben en berichtjes, foto's en video's kunt delen. Door sociale media onderhoud je contacten met vrienden en familie, maak je nieuwe vrienden en blijf je op de hoogte van elkaars leven. Sterker nog: je ziet direct wat anderen aan het doen zijn.

Jongeren kunnen op sociale media laten zien wie ze zijn of wie ze zouden willen zijn.

Daarnaast zijn sociale media een bron van informatie en advies en niet onbelangrijk: het is gratis!

Ouderlijk toezicht

De *WIFI-generatie* communiceert rechtstreeks met elkaar en met anderen via sociale media, zonder dat ouders hier nog tussen zitten. Een YouTube filmpje is in een mum van tijd geüpload, een tweet in een zucht geplaatst. Bij jonge kinderen kunnen ouders nog afspraken maken over internettijd of een kinderbrowser installeren. Een oogje in het zeil houden kan bij kinderen met een smartphone nauwelijks meer. Doordat het ouderlijk toezicht is weggefallen, worden kinderen min of meer gedwongen op steeds jongere leeftijd zelfstandig (of samen met leeftijdsgenoten) mediabeelden te herkennen, te interpreteren en te waarderen. De communicatie via sociale media gaat met een gigantische snelheid de hele dag door. Rust om te reflecteren op alle beelden en boodschappen die zij dagelijks consumeren is er niet.

Mediawijsheid: een must

In de ideale wereld is iedereen 'mediawijs'. Volgens de definitie van de Raad voor Cultuur is mediawijsheid 'het geheel van kennis, vaardigheden en mentaliteit waarmee burgers zich bewust, actief, veilig en kritisch bewegen in een complexe, veranderlijke en fundamenteel gemedialiseerde samenleving'. We zien onze jeugd graag mediawijs. Dat kan alleen als volwassenen op hun beurt ook mediawijzer willen worden, en dat kan! Er zijn goede sites, boeken en brochures over sociale media, veilig internetten en informatievaardigheden.

Sociale media écht begrijpen en ervaren kan echter het beste door zelf actief te worden.

Maak eens een *Facebookpagina* of *Twitteraccount* aan en kijk rond. Bezoek de tiener community *Habbo Hotel* en stel een vraag aan de digitale wijkagent. Kortom, verdiep u in de online wereld van de jeugd. Bedenk: u kunt deze accounts te allen tijde weer offline zetten.

→ Verder lezen: www.mediawijsheid.nl

2. Online seksueel grensoverschrijdend gedrag

Met de komst van internet is seks alom aanwezig in de media en dus in de wereld van de jeugd. Internet maakt erotiek en porno toegankelijk. Kinderen van nu komen, ook zonder dat ze er naar op zoek zijn, op internet allerlei seksuele beelden tegen.

Ruim 20% van de kinderen tussen 8 -17 jaar heeft wel eens expliciete plaatjes en filmpjes met geslachtsdelen en seksuele handelingen gezien.

Internet wordt door jongeren gebruikt om informatie over seks op te zoeken en heeft een functie in de zoektocht naar de eigen seksuele identiteit. Door internet hebben tieners er een online schoolplein bijgekregen waar ze kunnen experimenteren met flirten, verliefdheid, relaties en seksualiteit. Dit is normaal experimenteelgedrag in vergelijking met 50 jaar geleden, maar er zijn nieuwe mediakanalen bijgekomen waarop dit gedrag plaats vindt. De meeste internetseks vindt plaats binnen een relatie waarin vertrouwen is. Dit geldt voor zowel webcamexperimenten als voor seksueel getint chatten.

→ Verder lezen: mijnkindonline.nl/artikelen/feiten-over-jongeren-seks-en-internet

Online seksueel risicogedrag

Seksueel grensoverschrijdend gedrag op internet neemt toe. Uit recent onderzoek (CcaM, 2013) blijkt dat online seksueel risicogedrag zich beperkt tot een kleine groep tieners. De ervaring van professionals in residentiële settings is dat juist deze groep bij hen begeleiding/hulpverlening volgt.

Volgens onderzoekster Baumgartner vertonen jongeren met een verhoogd online seksueel risicogedrag ook offline meer seksueel risicogedrag.

Daarnaast worden ze vaker lastig gevallen op internet en krijgen ze vaker ongewilde seksuele verzoeken.

Jongeren die online niet goed weten wat gevaarlijk is op seksueel gebied, blijken dit offline ook niet goed te kunnen beoordelen.

De vriendengroep speelt hierin een grote rol: wanneer vrienden online seksueel risicogedrag vertonen, nemen jongeren dit gemakkelijk over en hebben zij daar later vaker last van. De invloed van leeftijdsgenoten (*peergroup*) is dus van groot belang (net zoals in de klas of in de buurt) en moet dan ook zeker een plek krijgen in interventies gericht op preventie van online seksueel risicogedrag.

→ Verder lezen: [Publicaties Center of Research on Children, Adolescents and the Media \(CcaM-UVA\)](#)

Verschillen jongens en meisjes

Veel tieners lijken er inmiddels aan gewend om seksueel getinte vragen op internet te krijgen of verzoeken om voor de webcam iets uit te trekken. Jongens laten bij een dergelijk verzoek vaker iets voor de camera zien dan meisjes.

Meisjes en jongens verschillen hierin: het merendeel van de meisjes vindt het niet leuk om stripverzoeken te krijgen of voor de webcam seksuele handelingen te verrichten. Jongens lijken dit minder erg te vinden en gaan ook sneller in op seksuele vragen. Veel jongens en meisjes die in het afgelopen jaar werden geconfronteerd met seksueel getinte vragen, verzoeken en beelden én die aangaven dat ze dit over het algemeen niet leuk vinden, vinden toch niet dat ze 'iets vervelends' hebben meegemaakt. Kennelijk kunnen jongeren dergelijke ervaringen makkelijk van zich af laten glijden. Mogelijk zorgt de anonimiteit op internet, die de kans op vervelende ervaringen vergroot, er ook voor dat vervelende ervaringen op internet minder ernstig worden ervaren dan ervaringen in het echte leven.

→ Verder lezen: [Veiligheidsstudie Jeugd & Cybersafety](#), pagina 135-180. Gratis te downloaden op www.cybersafety.nl

Risicogroepen

In het algemeen hebben lager opgeleide meisjes vaker een nare ervaring met seksualiteit via internet meegemaakt dan hoger opgeleide meisjes. Voor jongens is het risico om online dingen tegen hun zin te doen kleiner, omdat zij vooral daders zijn van online seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Meer risico lopen vooral tieners (10+):

- in een relatie met een groot leeftijdsverschil (ongelijkwaardigheid);
- met een gedragsstoornis;
- in een instabiele thuissituatie;
- met een negatief zelfbeeld en/of weinig zelfvertrouwen;
- met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking;
- lesbische, biseksuele, transgender- en homojongeren;
- zwervjongens, migrantenjongens en alleenstaande minderjarige asielzoekers.

→ Verder lezen: www.seksonderje25e.nl, het vlaggensysteem seksueel grensoverschrijdend gedrag (www.seksueelgeweld.info/signaleren/leren_signaleren/het_vlaggensysteem) en Rapport Experts over ontwikkelingen en trends in seks en seksueel geweld, pagina 67-80 (Movisie, 2011). Gratis te downloaden op www.movisie.nl

Terminologie

De bekendste termen betreffende online seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn (anno febr. 2014):

Sexting

Sexting is een samenraapsel van twee Engelse woorden, 'sex' en 'texting'. Sexting is het versturen of ontvangen van seksueel getinte berichten, foto's of filmpjes (meestal via de smartphone). Wanneer je jonger dan 18 jaar bent, kunnen de foto's of filmpjes als kinderporno beschouwd worden. Dat is strafbaar. Sexting gebeurt vooral tussen jongeren onderling en wordt door een rechter niet per definitie als strafbaar beschouwd als duidelijk is dat het gaat om experimenteelgedrag van jongeren.

→ Verder lezen: www.ouders.nl/artikelen/wat-iedereen-moet-weten-over-sexting

Grooming

Grooming betekent 'versieren' in het Engels en staat voor digitaal kinderlokken. Groomers zijn volwassenen die minderjarigen overhalen tot seksuele handelingen voor de webcam of in het ergste geval zelfs tot seksueel contact. De groomer doet zich vaak voor als coole gozer of populair meisje om zo in contact te komen met kinderen. De handelswijze van een groomer lijkt op die van een loverboy. Uiteindelijk worden kinderen verleid tot seksuele handelingen voor de webcam, hetgeen webcam(seks)misbruik is. Grooming is strafbaar.

→ **Verder lezen :** www.ouders.nl/artikelen/grooming-doe-je-zo

Bezemen

Bezemen is een vorm van cyberpesten. Een bezem is straattaal voor hoer. Meisjes worden op internet als hoer of slet afgeschilderd. Jongeren plukken foto's van de online sociale profielen van het slachtoffer. Ze maken er een fotocollage van, versiert met seksistische en/of beledigende teksten en soms worden andere persoonlijke gegevens gepubliceerd. Bezemen is strafbaar (smaad en/of laster, belediging, discriminatie of bedreiging).

→ **Verder lezen:** www.vraaghetdepolitie.nl/watisbezemen

Zie voor meer definities en strafbaarheid van de feiten: www.vraaghetdepolitie.nl. Kijk voor filmpjes over bovenstaande definities op het YouTube kanaal van [Help Wanted](#).

3. In gesprek met jongeren

Voor veel professionals is praten over seks al moeilijk, laat staan praten over seks op internet. Ze hebben immers vaak op heel andere manieren met seksualiteit geëxperimenteerd in hun jeugd.

Het bespreekbaar maken van online-seks is nodig om narigheid te voorkomen.

Openheid en vertrouwen zijn hierbij onmisbaar, ondanks dat het voor veel jongens en meisjes lastig is om te vertellen wat ze hebben meegemaakt in geval van een vervelende ervaring. Ze schamen zich vaak voor wat er gebeurd is. Of ze denken dat het hun eigen schuld is en zijn bang voor de reactie van volwassenen.

Mediaopvoeding = seksuele opvoeding

De seksuele opvoeding van kinderen verloopt tegenwoordig deels via internet. Ze zien meer, worden eerder en vaker geconfronteerd met seks dan in het internetloze tijdperk en de beelden zijn een stuk expliciter. Seksuele opvoeding kan in het huidige digitale tijdperk dan ook niet los worden gezien van mediaopvoeding. Jongeren praten zelden over hun seksuele ervaringen op het internet met hun ouders, dat bespreken ze liever met hun leeftijdsgenoten. Meisjes trekken eerder aan de bel dan jongens wanneer er sprake is van online seksueel risicogedrag, maar vaak gebeurt dit pas als ze al een nare ervaring meegemaakt hebben.

Verliefd op internet

In de brochure *Verliefd op internet* (2010) van Mijn Kind Online wordt uitgebreid ingegaan op tieners, seks en internet. Er worden tips en adviezen voor ouders en professionals gegeven over hoe zij dit thema bespreekbaar kunnen maken met kinderen vanaf 10 jaar. Een aantal van de tips samengevat:

- praat met kinderen over seks en wat ze op internet kunnen tegenkomen. Maak online trends als sexting, grooming, webcamseks et cetera (zie pagina 4) onderdeel van media-opvoeding;
- kijk gezamenlijk kritisch naar mediabeelden over seks (bijvoorbeeld op MTV). Bespreek dat seks in de media niet altijd echt is en dat vrijen in het echt vaak heel anders is;
- laat jonge kinderen niet zonder toezicht alleen met laptop of PC met een webcam. Installeer een pornofilter (bijvoorbeeld www.yoursafetynet.com of [SafeSearch](#) van Google);
- grijp een actualiteit aan om een gesprek te beginnen over situaties waarin kinderen kunnen belanden. Vraag of ze wel eens in zo'n situatie zijn gekomen, en wat ze zouden doen;

- vanaf een jaar of dertien hoort kijken naar porno bij een normale ontwikkeling. Schrik er dan ook niet van als u merkt dat het kind dit doet, maar geef informatie over seksualiteit;

- een gesprek over seks en internet moet geen preek zijn. Door te vragen en actief te luisteren kunt u kinderen aan de praat krijgen;
- toon belangstelling voor de online leefwereld. Wat zijn hun favoriete sites en apps? Hoe kennen ze al hun contacten op profielsites? Wees positief over internet en hun

ervaringen. Daarmee wordt de kans groter dat ze bij problemen naar een volwassene toekomen;

- wat een kind meemaakt op internet is net zo echt als wat het meemaakt op straat of op school. Blijf in gesprek over de online leefwereld, juist ook wanneer er geen problemen zijn;
- neem vragen van kinderen en jongeren over seksualiteit serieus en geef antwoord. Als u het niet weet of er nog over moet nadenken, kom er dan op een later tijdstip op terug.

→ Verder lezen: *Brochure Verliefd op internet (2010)*. Gratis te downloaden op www.mijnkindonline.nl. Kijk voor opvoedvraagstukken op: www.mediaopvoeding.nl

Denk na voordat je iets post!

Kinderen en jongeren hebben de neiging om eerst te doen en daarna pas na te denken over wat ze gedaan hebben. Dat geldt ook voor hun gedrag op sociale media. De beste tip die u de jeugd daarover kunt aanreiken is universeel: *dat wat je op straat niet tegen een vreemde zou vertellen of laten zien, moet je ook online niet vertellen of laten zien!* Wat betreft (seksueel) gedrag op sociale media vinden jongeren het altijd leuk zelf na te denken over hun normen en grenzen, u kunt hier onderstaande tips bij gebruiken:

- accepteer geen vriendschapsverzoeken van mensen die je niet kent;
- scherm je profiel af (privacy instellingen) en zet geen persoonlijke gegevens (zoals een adres of telefoonnummer) van jezelf online;
- denk na over welke foto's en filmpjes je op sociale media deelt. Onbekenden kunnen met je afbeeldingen aan de haal gaan. Achteraf foto of video's verwijderen is lastig;
- wil je foto's of filmpjes waar andere mensen op staan via sociale media publiceren? Vraag ze dan eerst om toestemming. Ongevraagd beelden live zetten, kan schadelijk zijn voor mensen;
- laat je niet verleiden tot het versturen van sexy foto's en filmpjes. Dat betekent dus ook geen foto's en filmpjes van anderen doorsturen;
- houd je kleren aan bij de webcam. Iemand kan die beelden namelijk opslaan. Als je het toch doet, doe het dan slim en verstuur niets met je gezicht in beeld;
- krijg je online vragen of verzoeken die je een naar gevoel geven? Stel je grens en geef duidelijk aan dat je dat niet wilt. Weiger of blokkeer de afzender;
- iets vervelends meegemaakt en wil je hulp? Meld dit dan via www.helpwanted.nl (meld online seksueel misbruik) en/of installeer www.meldknop.nl in je browser.

In gesprek met jongeren

In gesprekken met jongeren is het belangrijk uw eigen oordeel te parkeren.

Stel echte vragen, zodat ze gestimuleerd worden om te reflecteren op hun eigen gedrag.

Jongeren die zich bewust zijn van de risico's reageren minder impulsief, geven minder snel antwoord op seksueel getinte vragen en laten ook minder snel iets zien voor de webcam.

Zo kunt u hen bewust maken van hun eigen grenzen en die van anderen. De volgende vragen kunt u stellen, zowel individueel als in groepsverband, maar let wel: wanneer ze iets vervelends meegemaakt hebben, zullen ze dat in groepsverband waarschijnlijk niet zo snel vertellen.

Hoe ver ga jij op internet?

Wat wordt in jouw groep als normaal en niet-normaal beschouwd?

Wat zijn de gevolgen van bepaalde acties/handelingen?

Wat is in Nederland strafbaar en wat niet?

Hoe weet ik of iemand te vertrouwen is op internet?

Meer tips:

- doe met de groep de test op www.kenjevrienden.nu;
- gebruik voorbeelden om met de groep in gesprek te gaan; grijp een populair TV-programma (GTST, Catfish) aan of nodig een ex-cliënt(e) uit die zijn/haar verhaal met de groep wil delen;
- ga aan de slag met werkvormen uit het lespakket *Connected* (van Sensoa) of *Internetsoa* (van Stichting Mijn Kind Online) (zie pagina 10);
- speel afleveringen van de online game *Can you fix it?* op www.sense.info/seks-en-internet;
- lees en bespreek onderdelen 'Gevaren van de webcam' en 'Die leuke jongen op internet' uit de gesprekshandleiding *Goed of fout vriendje?* van JIP Den Haag (2013) www.jipdenhaag.nl;
- kijk op het scholendeel van www.helpwanted.nl voor lessen over o.a. grooming en sexting.

→ Verder lezen: brochure *Pingen, whappen, tweeten, taggen en liken. Sociale media en schoolveiligheid* (Politie, 2013). Gratis te downloaden op www.wegwijzerjeugdneveiligheid.nl en brochure *Jongens & Seks, begeleiding van jongens bij een gezonde seksuele ontwikkeling* (2012). Gratis te downloaden op www.rutgerswpf.nl

4. Online contact met cliënten

Waarom wilt u dit inzetten?

Hulpverleners maken steeds meer gebruik van sociale media om te communiceren met hun doelgroepen, of dit nu cliënten, professionals of het algemeen publiek zijn. Als jeugdhulpverlener is het belangrijk om aan te sluiten op de belevingswereld van de jeugd. Sociale media zijn bij uitstek geschikt om te communiceren met de jeugd via media die zij zelf veel gebruiken. Zo kun je bovenop hun online leven ‘zitten’ en aansluiting houden met de doelgroep.

Voorbeelden: JGZ Kennemerland (accounts op Twitter, Facebook, Tumblr en Pinterest), de Schoolarts van GGD Nederland op [Twitter \(@deschoolarts\)](#) en [@waDigitaal](#), het Twitter account van digitale wijkagent Boudewijn Mayeur.

Signaleren en begeleiden

Voordat je met sociale media aan de slag gaat, is het belangrijk om van te voren deze vraag te stellen: *waarom wil je het inzetten?* Weet welke media je waarvoor wilt gebruiken, anders is het zonde van de tijdsinvestering.

Sociale media zijn interactief. Je bent er niet alleen aan het zenden, maar kan er ook luisteren. Dat biedt kansen op het gebied van signaleren. Door zichtbaar te zijn op sociale media en je oor (lees: oog) te luister te leggen weet je beter wat er speelt binnen een community of peergroup en komen vragen naar je toe.

Daarnaast werken sociale media snel en direct. Dit heeft als voordeel dat cliënten via die weg snel contact met je kunnen leggen.

Veilig contact met cliënten online

Er is een aantal zaken waaraan u kunt denken:

Wet op Bescherming van persoonsgegevens

Als een hulpverlener laagdrempelig contact wil met jeugdige cliënten, is het slim online vindbaar te zijn. Dit kan via sociale media.

Wees er van bewust dat sociale media, zoals Whatsapp, gegevens opslaan die in strijd zijn met de Wet op de Bescherming van Persoonsgegevens.

Kort gezegd: als je ‘correct’ bezig wil zijn, voer dan geen inhoudelijke gesprekken met cliënten op sociale media. Wilt u wel inhoudelijk online contact? Kies dan voor een beveiligde omgeving. Dit is een website die voldoet aan de Nederlandse wetgeving over gegevensuitwisseling. Op zo’n website kan een chatmogelijkheid worden toegevoegd of een interforum waaraan jongeren kunnen deelnemen. Op sociale media wordt naar de site verwezen. Zie ter inspiratie ook: www.mijnverhaalmijntaal.thorax.nl/jeugd/ en www.yorneo.nl/drentse-pilot/yoronline

Facebook

Op Facebook kun je een pagina aanmaken waarop nieuwtjes worden geplaatst die voor de doelgroep interessant zijn, zoals evenementen of adviezen. Veel jongerenwerkers werken met Facebook, ze roepen jongeren via hun pagina bijvoorbeeld op naar een activiteit te

komen. *De meeste jongeren in jeugdhulpverleningsinstellingen zijn niet geneigd de instellingsfacebookpagina te volgen, ze willen liever niet dat vrienden weten dat ze behandeling volgen.*

Whatsapp

Privacygevoelige inhoudelijke gesprekken kunnen alleen gevoerd worden via de bestaande

Sociale media zoals Whatsapp zijn prima te gebruiken om cliëntcontact te onderhouden of praktische zaken zoals afspraken te delen.

manieren of via een beveiligde omgeving (website) om te voldoen aan de privacywetgeving. Alvorens met sociale media aan te slag te gaan, is het raadzaam bij de doelgroep –experts op dit gebied- hun behoeften te inventariseren. Betrek hen te allen tijde bij besluitvorming over de online aanwezigheid van de organisatie/hulpverleners.

In crisissituaties gelden bij elke organisatie vaak andere afspraken, waarbij de inhoud vóór de wetgeving gaat. Het is van belang dat de organisatie hierop beleid maakt.

Online privacy

Wees richting cliënten duidelijk over wat ze van u en uw organisatie mogen verwachten, maak bijvoorbeeld afspraken over het doel van online gesprekken en uw bereikbaarheid. Wees er daarnaast van bewust dat wanneer u online vindbaar bent door cliënten -óók als u privé actief bent- ze van alles van u te weten kunnen komen. U kunt ervoor kiezen uw sociale profielen af te schermen, al is dat niet honderd procent waterdicht. Niets over uw privé-leven op het internet zetten is een makkelijke manier om te voorkomen dat cliënten bij privacygevoelige informatie komen. Dat wat u in de spreekkamer met uw cliënt niet bespreekt, doe dat ook niet op sociale media.

→[Verder lezen: Handboek Online Hulpverlening \(2013, E-hulp.nl\) & Competenties Online hulpverlener en 27 handreikingen die jij als hulpverlener goed kunt gebruiken \(De Tweetfabriek\)](#)

5. Jeugd, seks & media in de ouderbegeleiding

Aangezien media een grote rol spelen in de seksuele ontwikkeling van de jeugd is het belangrijk om van jongs af aan met kinderen over seksualiteit, internet en media te praten. Ouderbetrokkenheid doet er toe als het om seksualiteit en (sociale) media gaat.

Kinderen die met hun ouders over liefde, relaties en seksualiteit praten, gedragen zich verantwoordelijker tegenover anderen en zichzelf.

Ze komen sneller naar hun ouders toe bij problemen met internet of sociale media wanneer deze een open houding hebben en interesse tonen in de offline én online leefwereld van het kind. Een ouderavond rond mediawijsheid of een thema-avond over jeugd & seksualiteit en media kan ouders een steuntje in de rug geven bij de opvoeding van hun kinderen.

Ouderbegeleiding

Wanneer een organisatie ouders wil betrekken bij het thema seks en internet (inclusief sociale media) is het allereerst noodzakelijk dat er binnen de instelling prioriteit wordt gegeven aan de mediawijsheid van professionals (zie pagina 2) en mediaopvoeding.

Het is belangrijk ouders te bereiken met informatie over de leuke kanten én de risico's van sociale media.

De instelling kan een ouderavond over mediawijsheid organiseren in samenwerking met scholen, bibliotheek, GGD of CJG. Een andere optie is een thema-avond over seksuele opvoeding (voor basisschoolleeftijd en/of voor 12+) op de instelling of samen met het onderwijs. Hierin moet het onderwerp seks & media aan bod komen. Een succesfactor bij dergelijke avonden kan de inzet van de jeugd zelf zijn. In plaats van dat volwassenen een avond over hen praten, laat u ze zelf aan het woord door hen te laten vertellen of ze te interviewen over hun ervaringen en ideeën. Hiervoor is een veilige setting een vereiste. U doet er dan goed aan om van te voren met hen in hun eigen omgeving, bijvoorbeeld op de groep waar ze verblijven, te bespreken wat zij aan ouders zouden willen overbrengen. Tevens kan dan besproken worden, hóe dit te doen. Zijn er kinderen/jongeren die dit voor een groot publiek zouden willen presenteren? Of kunnen zij een YouTube filmpje maken, dat afgespeeld wordt tijdens de avond?

Online informatie

Naast het organiseren van ouder- of thema-avonden bestaan er voor ouders vele online opties om informatie te vragen, te krijgen en te delen. Op www.ouders.nl zijn diverse fora waar ouders met elkaar in gesprek kunnen gaan. Op www.mediaopvoeding.nl staan honderden vragen van ouders & antwoorden van professionals over jeugd en media. Professionals kunnen ouders faciliteren om online met elkaar in contact te komen. Een laagdrempelige manier is het oprichten van een *Facebook*-pagina voor ouders van een bepaalde groep. Let op: ouders moeten hiervoor een *Facebook*-account hebben. Hun profielen zijn in een groep ook zichtbaar voor de andere deelnemers. Alvorens een groep aan te maken, moeten er afspraken worden gemaakt over de groepsregels, beheerfunctie, controle op berichten et cetera. Een mooi en veilig alternatief voor Facebook is www.mijngroeponline.nl.

Indien professionals ouderbegeleiding online willen vormgeven, is het van belang dat zij zelf op de hoogte zijn van de mogelijkheden en onmogelijkheden, de voor- en nadelen en de kansen en risico's van de diverse sociale media en andere internettoepassingen.

Begin dus bij uzelf, door u te (laten) scholen in deze materie.

→ Verder lezen:

- rapport *Professionals en ondersteuning bij mediaopvoeding*, NJI (2013) www.nji.nl;
- handreiking *Social media en de JGZ, een wereld vol kansen*, NCJ (2012) www.ncj.nl;
- brochure *Puber in huis* (gratis te downloaden op www.rutgerswpf.nl);
- gratis brochures, publicaties en onderzoeken op www.mijnkindonline.nl.

6. Meer informatie

Websites

Mediawijsheid	Seksualiteit	Diversen
www.kennisnet.nl/themas/sociale-media/ www.mediawijsheid.nl www.mediawijzer.net www.mijnkindonline.nl www.newkidsontheweb.nl www.nji.nl/Mediaopvoeding www.pepermunt.net	www.langlevedeliefde.nl www.movisie.nl www.rutgerswpf.nl www.seksualiteit.nl www.seksonderje25e.nl www.seksuelevorming.nl www.uwkindenseks.nl	www.accountkiller.com www.digivaardigdigiveilig.nl www.helpwanted.nl www.meldknop.nl www.meldpunt-kinderporno.nl www.mijnprivacy.nl www.vraaghetdepolitie.nl

Lessen en methodieken (een selectie):

Veel materialen zijn gratis te leen bij het Documentatiecentrum van GGD Hollands Midden. Informeer naar de mogelijkheden, telefoon: 088 308 46 e-mail: infodocu@ggdhm.nl

Begrijp me goed www.rutgerswpf.nl	DVD en handleiding rond misverstanden bij flirten, daten en verkering voor jongeren 14-18 jr
Boys R Us / Girls' Choice www.rutgerswpf.nl	Interactieve bordspelen over wensen en grenzen in intimiteit voor jongens en meisjes 10-15 jaar.
Connected www.seksuelevorming.be	Belgisch lespakket met werkvormen over o.a. profielsites, online gedrag en porno. Tieners 12+
Internetsoa http://www.internetsoa.nl/lespakket.pdf	Dit lespakket over flirten via internet is bedoeld om de risico's bespreekbaar te maken en jongeren te laten nadenken over hun eigen seksuele grenzen op internet én de grenzen van anderen.
Girls Talk www.rutgerswpf.nl	Groepscoounselmethodiek seksuele gezondheid voor lager opgeleide meiden van 14-18 jaar.
Jongens www.centrum1622.nl	Lespakket seksueel overschrijdend gedrag. Voor o.a. jongens 2 ^e klas VSO en jongerenwerk.
Lang leve de liefde, module Jij en de media www.langlevedeliefde.nl	Module om te leren omgaan met seksueel getinte beelden in de media. VMBO 13-15 jaar
Let's talk www.rutgerswpf.nl	DVD en handleiding voor gesprek met jongeren 12-19 jaar over o.a. seksualiteit, rolopvattingen.
Online...Weet wat je doet www.helpwanted.nl/opvoeders/scholenpagina/	Drie online lessen over grooming, sexting en webcammisbruik voor leerlingen VO.

Zie www.rutgerswpf.nl en www.seksuelevorming.nl voor meer werkvormen, lessen en materialen.

Websites voor ouders	Websites voor jeugd
www.digibewust.nl www.mediaopvoeding.nl www.mediawijsheid.nl www.mijnkindonline.nl www.mijnprivacy.nl www.newkidsontheweb.nl www.seksualiteit.nl www.uwkindenseks.nl www.pepermunt.net www.vraaghetdepolitie.nl	www.chatmetfier.nl www.expreszo.nl www.geentaboes.nl www.helpwanted.nl www.kenjevrienden.nu/ www.kindertelefoon.nl www.meldknop.nl www.seksenzo.info www.sense.info/seks-en-internet/ www.stayinlove.nl

Bronnen

- *Adolescent sexual risk behavior on the internet*. Promotieonderzoek Susanne Baumgartner, Amsterdam School of Communication Research en UVA, 2013)
- Brochures *Jongens & Seks, begeleiding van jongens bij een gezonde seksuele ontwikkeling* (2012) en *Puber in Huis* (2013), Rutgers WPF.
- *Experts over ontwikkelingen en trends in seks en seksueel geweld*, Movisie (2011).
- *Feiten over jongeren, seks en internet*, Mijn Kind Online (2012).
- Veiligheidsstudie *Jeugd en Cybersafety* (redactie J. Kerstens, W. Stol), Boom Lemma uitgevers (2012).
- *Jongeren en mediagebruik*, Factsheet Young Works (2013).
- *Media-risico's voor kinderen. Een verkenning*, Peter Nikken (Nederlands Jeugdinstituut), 2013.
- *Onderzoek Seks onder je 25^e. Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2012*. Graaf, H. de, Kruijer, H., Acker, J. van, & Meijer, S. (2012).
- *Online seksueel grensoverschrijdend gedrag ten opzichte van jongens*. Factsheet GGD Den Haag, Aletta, E-Quality (2012).
- *Professionals en ondersteuning bij mediaopvoeding*, NJI en Mijn Kind Online (2013).
- *Pubers in beeld, OM-beleid bij door jongeren geproduceerde seksuele afbeeldingen van minderjarigen*. Leidraad Landelijk Expertisecentrum Kinderporno en Kindersekstoerisme (201?).
- *Sociale media op school*. Brochure van Kennisnet en Mijn Kind Online (2013).
- *Social media en de JGZ, een wereld vol kansen*. Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (2012).
- *Verliefd op internet. Over het internetgedrag van pubers*, Pardoën, J. en R. Pijpers, SWP 2007.
- Online bronnen: www.cbs.nl; www.digibewust.nl; www.helpwanted.nl; www.mediaopvoeding.nl; www.mediawijzer.net; www.meldknop.nl; www.mijnkindonline.nl ; www.ouders.nl ; <http://xyofeinstein.wordpress.com>; www.vraaghetdepolitie.nl, www.kennislink.nl.